

Vlaamse overheid

Afdeling Dierenwelzijn

Koning Albert II-laan 20 bus 8

1000 BRUSSEL

T 02 553 15 08

www.vlaanderen.be/dierenwelzijn

ADVIES 07/07/2022 - Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn

Normen kalkoenen

Geldende wetgeving

Voor het houden van kalkoenen geldt vandaag het Koninklijk Besluit van 1 maart 2000 inzake de bescherming van voor landbouwdoeleinden gehouden dieren dat algemene regels bevat voor houden van landbouwdieren. Dit KB is een omzetting van de Richtlijn 98/58/EG van 20 juli 1998 "betreffende de bescherming van landbouwhuisdieren".

Normen voor nieuwe specifieke regelgeving

De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn adviseert de minister bevoegd voor dierenwelzijn om specifiek voor kalkoenen een regelgeving uit te werken die met de gepaste overgangstermijn in werking treedt. De Raad stelt hiervoor minimumnormen (zie verder) voor, die zijn uitgewerkt door een werkgroep waarin wetenschappers en vertegenwoordigers van de sector en van dierenwelzijnsorganisaties.

Als leidraad bij het opstellen van deze normen dienden een recent en uitgebreid wetenschappelijk rapport¹ dat werd opgesteld op vraag van de Oostenrijkse overheid over de welzijnsbehoeften van kalkoenen in de kalkoenenhouderij, en andere rapporten, buitenlandse regelgeving en normen van bestaande labels (zie advieswijzer voor meer details).

Situatie in Vlaanderen.

In Vlaanderen zijn er op dit moment ongeveer 28 kalkoenenhouders, die voornamelijk gevestigd zijn in West-Vlaanderen en die samen 1,2 miljoen kalkoenen per jaar kweken. In Vlaanderen worden vooral middelzware rassen gekweekt. Hennen worden geslacht wanneer ze 9 à 10,5 kg wegen. Dit gewicht bereiken ze na 15 à 17 weken. Hanen worden geslacht wanneer ze 15 à 16 kg wegen, en ze zijn dan 16 à 18

¹ Krautwald-Junghanns et Širovník Košičica, 2020. Anforderungen an eine zeitgemäße tierschutzkonforme Haltung von Mastputen. Bundesministerium für Soziales, Gesundheit, Pflege und Konsumentenschutz.

weken oud. Hanen en hennen worden afzonderlijk gehouden. De kalkoenen worden op de grond gehouden in een stal zonder buitenbeloop.

Voetzoollaesies routinematig scoren en beoordelen

Tijdens recente metingen in een slachthuis had 99% van de hennen en 90% van de hanen voetzoollaesies. Voetzoolletsels of voetzoollaesies (voetzooldermatitis) zijn verkleuringen, eeltvorming tot onderhuidse ontstekingen op de voetzool van een kalkoen als gevolg van contact met vochtig strooisel.

In dit advies wordt aangeraden om routinematig in het slachthuis elk lot kalkoenen op voetzoolletsels te scoren en te beoordelen.

Deze letsels kunnen vermeden worden door bijvoorbeeld het strooisel droog te houden, door gepaste ventilatie te voorzien, door aangepaste voeding te voorzien of door de bezettingsdichtheid te verminderen. De kalkoenhouder moet dus actief maatregelen nemen om deze letsels te vermijden, en hij mag zelf de maatregelen kiezen om dit doel te bereiken. Als een vastgelegde drempelwaarde niet gehaald wordt, dan worden bijkomend wettelijke maatregelen opgelegd.

Een voetzoolletsel is een zogenaamde diergebonden indicator of een welzijnsindicator die op het dier zelf gemeten kan worden.

Als deze meting wordt opgenomen in de regelgeving, dan zal dit in Vlaanderen de eerste keer zijn dat de meting van een diergebonden indicator routinematig wordt gebruikt ter controle. In een aantal Europese landen wordt het meten van voetzoolletsels aan de slachtlijn al langer gebruikt bij vleeskuikens.

Omgevingsnormen

Naast het scoren van voetzoolletsels worden ook omgevingsnormen voorgesteld. Nieuwigheden hier zijn het voorzien van zitstokken, plateaus en verrijkingselementen, maar ook een beperking van de bezettingsdichtheid. Deze omgevingsnormen moeten ervoor zorgen dat de kalkoenen hun natuurlijk gedrag (bijvoorbeeld, scharrelen, pikken, op verhoog zitten) meer uiten.

Minimumnormen voor het houden van kalkoenen

De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn adviseert volgende minimumnormen voor het houden van kalkoenen vanaf 1 januari 2026:

Voetzoolletsels

- Meting:
  - Score 100 dieren/koppel, score van 0, 1 en 2, aan minstens 1 poot (steeds dezelfde poot) in minstens 2 loten van 50 dieren
  - De houder moet een scorerapport van het slachthuis kunnen voorleggen. Als dat niet kan, dan moet er een rapport zijn van een scoring in de stal voor vertrek naar het slachthuis.
  - Ingeval van scoren met een camerasysteem moet het systeem wetenschappelijk gevalideerd zijn.

- Beoordeling en maatregelen
  - Wegingsfactor
    - Score 0: x 0
    - Score 1: x 0,5
    - Score 2: x 2
  - Als in twee opeenvolgende koppels een totaalscore hoger dan 80 gemeten wordt, dan moet de dichtheid met 10% verminderd worden (met cumulatieve 10%-vermindering ingeval van een volgende totaalscore hoger dan 80).

Bezettingsdichtheid

- Tot en met week 7: max. 10 dieren/m²
- Vanaf week 8: max. 3,5 hanen/m² - max. 5 hennen/m²

Maximale groeisnelheid

- 135 g/dag voor hanen - 100 g/dag voor hennen
- De Raad adviseert de minister wetenschappelijk onderzoek te faciliteren naar een mogelijk verband tussen groeisnelheid en het welzijn van kalkoenen, alsook de socio-economische impact van een verdere verlaging van de groeisnelheid. Als uit bijkomend onderzoek zou blijken dat deze verlaging gerelateerd is aan meer dierenwelzijn en de socio-economische impact beperkt blijft, dan stelt de Vlaamse Raad voor om de regelgeving desgewenst aan te passen.

Zitmogelijkheden

- Tot en met week 4: zitstokken (min. 5 à 6 cm diameter; 3 cm/kalkoen, op basis van aantal in de stal) of platformen
- Vanaf week 5: Platformen (min. 70 cm boven de grond, 100 cm²/kalkoen). Gebruik van loopplanken (1 loopplank/5 m² platform)

Omgevingsverrijking

- Min. 2 soorten aanbieden, waarvan min. 1 vervormbaar materiaal.
- Van elke soort min. 1 per 400 dieren. Ingeval van baal stro: minimum 15-20 kg per 400 kalkoenen.
- Ingeval van niet-vervormbare materialen: minstens 3 verschillende soorten

Daglicht

- Per etmaal min. 8 u ononderbroken licht en 8 u ononderbroken donker,

- Min. 20 lux gemeten op ooghoogte van kalkoenen, tijdens donkerperiode max. 5 lux., ingeval van uitbraak vederpikken/kannibalisme min. 5 lux op voorschrift van en na diagnose door de dierenarts.
- Tot dag 7 mag lichtschema gradueel opgebouwd worden.
- Kunstlicht mag geen stroboscopisch effect hebben (min. 120 Hz)
- Lichtopeningen: de fabrikant van de kokers in co-verantwoordelijkheid met de boer moeten kunnen aantonen dat de daglichtopbrengst via kokers of andere technologie, gelijkwaardig is aan 3% van de grondoppervlakte daglichtopeningen.

Binnenklimaat

Gemeten ter hoogte van de kop van de kalkoenen:

- NH₃: max. 20 ppm
- CO₂: max. 3000 ppm

Drink- en watervoorzieningen

- geen overmatige concurrentie aan de eet- en drinkvoorzieningen
- geen dieren die niet aan het voeder of drinken geraken

Controle per dag

- Minimum 2x/dag (tenminste in de ochtend en namiddag)

Strooiselkwaliteit

- De stal moet ingestrooid zijn met droog, los strooisel: dagelijks moet vers strooisel worden bijgevuld, wat de kalkoenen moet toelaten te pikken en scharrelen.

Vangen

- Niet via enkel 1 poot
  - kleine dieren (t.e.m. 7 weken): 2 poten
  - grote dieren: min. 1 poot en 1 schouder

Ziekenboeg

- Zwaar zieke dieren en dieren met ernstige locomotorische problemen die ervoor zorgen dat ze geen water of voeder kunnen opnemen, moeten afgezonderd of geëuthanaseerd worden.

- Er moet een toestel aanwezig zijn om euthanasie uit te voeren en de verantwoordelijke moet met het toestel kunnen omgaan.
- In de ziekenboeg moet er 3x/dag controle zijn en eten en drinken moet voorzien worden.

Ontbekken

- Er moeten inspanningen geleverd worden om te evolueren naar een kalkoenenhouderij waarin het ontbekken van snavels van kalkoenen overbodig is. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn adviseert de minister om onderzoek hiernaar te steunen. De sector engageert zich om een systeem te implementeren van zodra dit beschikbaar is.

Buitenbeloop

- Indien buitenbeloop:
  - Min. 8u/dag (uitgezonderd bij ongeschikte weersomstandigheden of op dierenartsvoorschrift) uiterlijk vanaf 10u00 's morgens
  - Openingen:
    - min. 65 cm hoog
    - min. 1,5 m breed (zodat meer dan 1 kalkoen kan passeren)
    - min. 2 openingen/gebouw
  - Inrichting
    - min. 10 m²/1000 dieren beschutting
    - min. 5% van opp. beplant
  - ten laatste vanaf 35 dagen

Borstblaren (bij hanen)

- Op dit moment zijn een scoringsmethode, drempelwaarden en beïnvloedende factoren van deze diergebonden indicator onvoldoende onderzocht om hierover waarden te specificeren. De sector is bereid om met steun van de overheid voor 1 januari 2025 een duidelijke scoringsmethode en ook een verbeteringstraject voor borstblaren bij hanen uit te werken. Specifieke waarden kunnen dan vanaf 1 januari 2026 opgenomen worden in regelgeving.

NOTA:

"Het is het standpunt van dierenbeschermingsorganisaties dat het advies op drie essentiële punten (1.buitenloop, 2.bezettingsdichtheid en 3.groeisnelheid) slechts een bevestiging inhoudt van de bestaande industriestandaarden. Ten eerste vragen de organisaties dat een verplichte buitenloop wordt opgelegd (Dit is slechts een optie in het advies, hetgeen in de praktijk betekent dat een buitenloop niet wordt voorzien). Ten tweede, moet een max. bezettingsdichtheid van 30 kg/m² voor hennen en 36 kg/m² voor hanen worden opgelegd (zoals voorzien in het advies van de Waalse Raad voor Dierenwelzijn). Ten derde, om de overstap naar het kweken met trager groeiende rassen te verwezenlijken, is de max. aanvaardbare groeisnelheid voor hanen, zoals voorzien in het advies van de Waalse Raad voor Dierenwelzijn, 120 g/dag voor hanen (het Vlaamse advies voorziet 135 g/dag voor hanen)."